

Bc. Anna Mašková: „Když máte řád, neskončíte v pastáku“

Reflexe zkušeností se školou u chlapců z diagnostického ústavu pro mládež. Diplomová práce. Posudek vedoucí práce.

Studentka **Anna Maškové** se ve své práci rozhodla kvalitativně prozkoumat oblast vztahu mladistvých, kteří jsou umístěni v diagnostické ústavu, ke škole. **Téma je originální a vzešlo z její vlastní iniciativy a dlouhodobého zájmu o problematiku poruch chování.** Již od počátku bylo dobře promyšleno, studentka se dobře orientovala v dané problematice a měla i praktické zkušenosti v dané oblasti. Anna Mašková věnovala dostatek času promyšlení dostupných teorií a dříve realizovaných výzkumů, což jí umožnilo se na výzkum dobře připravit a postupovat systematicky. Z hlediska procesu se jednalo o časově dobře naplánovanou práci, studentka pracovala kontinuálně, pravidelně svou práci konzultovala a kreativně reagovala na náměty a připomínky. Doporučenou literaturu studovala, sama přinášela celou řadu podnětů (včetně zahraniční literatury a zdrojů) a na konzultace chodila připravena. Pozitivně hodnotím její samostatnost, zodpovědný přístup, flexibilitu a otevřenost v samotném výzkumu, přestože toto téma je dle výsledků rešerší v současné době v literatuře popisováno spíše sporadicky.

Teoretickou část považuji od počátku za vyspělou a velmi dobře zpracovanou. Text mapuje teoreticky na základě české i zahraniční literatury různé aspekty problematiky adolescence, vztahu k autoritě, rizikového chování a školy (jako jedné z významných autorit v tomto vývojovém období), které se následně odráží i v praktické části. Autorka **dokázala z obsáhlého tématu vytáhnout a zprostředkovat čtenáři to nejpodstatnější, nejrelevantnější a seřadit informace v logické posloupnosti tak, jak se prohlubuje i téma samotné.** Teoretická část byla variována na základě vývoje tématu. Teoretická část je úměrná formátu práce a prezentovaná fakta jsou relevantní tématu práce.

V praktické části pak leží podstata studie - empirický výzkum. Anna Mašková zvolila formu polostrukturovaných rozhovorů a tyto rozhovory s pěti chlapci jsou základem pro kvalitativní analýzu a interpretaci. Rozhovory analyzovala prostřednictvím metod zakotvené teorie. **Metodologie byla zvolena vhodně a dobře zvládnuta teoreticky i prakticky.**

Cílem výzkumu bylo odpovědět na výzkumné otázky: Jakou zkušenost mají mladiství delikventi se školou? 2. Jak ji reflektují? 3. Co je pro ně v tomto tématu důležité? 4. Lze zjistit souvislosti mezi zjištěnými kvalitativními jevy? Cílem práce bylo zmapovat vztah rizikového chování a školy z pohledu chlapců, vytvořit kvalitativní sondu do jejich vnímání a prožívání.

Empirická část sestává ze tří kapitol. První nás provádí chronologií příběhů a vývojem vztahu ke škole, druhá se věnuje autoritě v životě chlapců (přičemž škola není jedinou z nich, ale je jednou z nejvýznamnějších). V rámci vnímané autority je pak vytvořena typologie autorit, které jsou vztaženy k nástrojům a účinnosti kontroly, k chování chlapců v dané situaci a jejich saturovaným potřebám. Vznikla tím skutečně sofistikovaná teorie (zcela založená na zdrojích z rozhovorů), která je čtenáři srozumitelně zprostředkována v tabulce č.1 (s.46) a pak dále popisována (což je čtenářsky velmi příjemné). Subtématem kapitoly pak je, kdo je pro chlapce „dobřej učitel“, která jako jediná vznikla „na zakázku“ – byla cíleně doptávána. Třetí kapitola je pak věnována motivaci chlapců a jejím proměnám na úrovni potřeb, zájmů, postoje a hodnot. Seznámíme se zde s typologií motivace zaznamenanou u chlapců: kognitivní, hédonická, výkonová, sociální a patologická a u nich je opět

vystižen hlavní motiv, chování a důsledky (tab.č.2, s. 72). Některé motivy jsou popsány v polaritách, kdy se při nazývání kladného pólu autorka neubráníla určité subjektivizaci, když ho nazývá „nadějným“.

Práci uzavírá diskuse, kde jsou zodpovězeny výzkumné otázky a zjištěné poznatky jsou znovu vztaženy k teorii a výsledky se konfrontují se zpracováním tématu v literatuře. Škola z výzkumu zjednodušeně vychází jako „instituce z normálního světa“, se kterou chlapci v průběhu bojují, vymezují se vůči ní, ale nakonec je pro ně určitým majákem, nadějí. V diskuzi pak autorka uvádí, že do určité míry se může jednat o „transformovaný vztah k celé společnosti“. Sděluje též své překvapení nad poznatky o vnitřní motivaci chlapců a pátrá po jejich původu. Výsledky jsou též vztaženy k teorii rizikového / závislostního chování. Diskuzi uzavírá diskusí výsledků s tématem represe ve výchově jako zdroje bezpečí („kontrola = bezpečí, zájem, percipovaná pozornost) a zároveň potřebou svobody a volnosti, které přináší dané vývojové období ve zvýšené míře.

Vše je eticky ošetřeno a dobře reflektováno, formálně je diplomová práce v pořádku, je ucelená, rozsah zpracovaného materiálu je úměrný, literatura je dostačující a poctivě citována. **S procesem vzniku i výsledkem práce jsem jako vedoucí práce spokojena. Výsledku práce plánujeme společně se studentkou publikovat v rámci širšího tématu vztah dětí s problémovým chováním ke škole. Dílčí závěry práce byly citovány v nejnovějším čísle časopisu Integrace a Inkluze.**

Možné otázky pro obhajobu:

- Vystihněte to nejpodstatnější ve vývoji vztahu ve škole u vašich respondentů? Myslíte, že je tam nějaký typický moment, kterým se zřejmě liší od většinové populace?
- Vyplynula by z Vaší práce nějaká doporučení pro učitele, který pracuje s dítětem, které vykazuje rizikové chování (a možná má „našlápnuto“ na cestu do diagnostického ústavu)?
- Který z nalezených zdrojů v literatuře a výzkumu se nejvíce blížil Vašemu, pojetí, kde cítíte nejvyšší konzistenci s Vašimi závěry?

V Praze 8.5. 2015

PhDr. Mgr. Veronika Pavlas Martanová Ph.D.